
A környezeti bűncselekmények megítélésének változásai a hazai büntetőjogban

Görgényi Ilona* – Udvarhelyi Bence**

1. Bevezetés

Örökténileg a természetvédelem tekinthető a környezet büntetőjogi védelme előképének. A környezet egyes elemeinek védelmére például szolgálnak az erdők pusztításának megakadályozásáról, s ezáltal fenntartásáról, valamint a vizek védelméről és a vízszennyezés visszaszorításáról szóló jogszabályi rendelkezések.

A Csemegi-kódex¹ egy büntetett tartalmazott a vízvédelem érdekében,² az ahhoz kapcsolódó Kihágási büntető törvénykönyv pedig kihágást. A „Kútak megmérgezése s ártalmas élelmi cikkek forgalomba hozása”³ bűncselekmény részben az emberi felhasználást szolgáló kút, vízvezeték, víztartó vízének büntetőjogi védelmét szolgálta.⁴ A kódex alapesetben is szigorú szankciót, öt évtől tíz évig terjedő fegyházát helyezett kilátásba. Más környezeti elemek (például levegő, föld, élővilág) büntetőjogi védelme nem jelent meg az 1878. évi Btk.-ban.

Az egyik legfontosabb környezeti elemnek, az ivóvíznek a büntetőjogi védelme – a Csemegi-kódex szabályozásához hasonlóan – bekerült az 1961. évi Büntető Törvénykönyvbe⁵ is. A „Kútmérgezés” törvényi tényállás⁶ elkövetési magatartásainak köre kibővült a vízfogyasztásra más módon alkalmatlanná tétele

* Intézetigazgató egyetemi tanár, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Bűnügyi Tudományok Intézete

** Tanársegéd, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Európai és Nemzetközi Jogi Intézet
A tanulmányban ismertetett kutató munka az EFOP-3.6.1-16-2016-00011 jelű „Fiatalodó és Megújuló Egyetem – Innovatív Tudásváros – a Miskolci Egyetem intelligens szakosodást szolgáló intézményi fejlesztése” projekt részeként – a Széchenyi 2020 keretében – az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

¹ 1878. évi V. törvénycikk a magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekéről és vétségekről

² A 315. § első fordulata, mert a paragrafus két közegészség elleni bűncselekmény törvényi tényállását tartalmazta. In: Csemegi-kódex. A magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekéről és vétségekről (1878: 5. tcz.) és teljes anyaggyűjteménye (szerk.: Löw Tobias) II. kötet, 567, 570–571.

³ ATZÉL Béla: *Magyar Büntetőjog*. Stampfel Károly kiadása, Pozsony- Budapest, 1900. 107.

⁴ ANGYAL Pál: *A testi sértés és a közegészség elleni büntettek és vétségek*. Athenaeum Irodalmi és Nyomdai R.-T., Budapest, 1928. 7.

⁵ 1961. évi V. törvény a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről

⁶ 1961. évi V. törvény 197.§

fordulattal, amely minden olyan vízszennyező magatartást felölelt, amely nem tartozott a beszennyezés fogalmi körébe. E bűntett megvalósult akkor is, ha csupán ideiglenesen vált fogyasztásra alkalmatlanná az ivóvíz. A törvényi tényállás (2) bekezdése értelmében súlyosabban volt büntetendő, ha a bűntett folytán az emberi életre veszély származott. A Btk. ezen szövegezésével a hazai környezetvédelmi büntetőjog történetében először került sor a materiális veszélyeztető alakzat kialakítására.⁷

2. A környezet büntetőjogi védelme az 1970-es évektől az 1990-es évekig

A környezetvédelmi mozgalmak eredményeképpen az 1970-es évekre robbanásszerű változások következtek be, amelynek hatásai Magyarországon is megmutatkoztak. Hatályba lépett az emberi környezet védelméről szóló 1976. évi II törvény, amely kimondta, hogy minden állampolgárnak joga van ahhoz, hogy emberhez méltó környezetben éljen.⁸

Ezen első környezetvédelmi törvényünk módosította az 1961. évi Btk.-t azáltal, hogy új törvényi tényállásként beiktatta „*A környezetvédelmet sértő bűncselekmény*”-t, a kútmérgezés helyére. Az új bűncselekmény már kiterjedt az emberi környezet védelme alá eső tárgyakra. A módosított Btk. a környezetvédelmi szabályok megszegésének a legsúlyosabb eseteit nyilvánította bűncselekménynek, amely azonban szubszidiárius volt. Az alapeset meghatározására a környezetvédelmi törvény 10. §-ával összhangban került sor.⁹ Míg alapesetben az ember életének vagy egészségének jelentős mértékű kedvezőtlen befolyásolását, minősített esetben az emberi életre irányuló veszélyt pönalizálta a büntető kódex, amely utóbbi gondatlanságból történt megvalósítása is büntetendő volt.

„*A környezetvédelmet sértő bűncselekmény*” megalkotásával kezdetét vette a – a környezetvédelmi büntetőjogunkra mai napig jellemző – kettős probléma: a „jelentős mérték” tényállási elem határozatlan jellege és megállapításának bizonytalansága, továbbá olyan „hibrid” tényállási elemek szerepeltetése az alapesetben, amely egyrészt elkövetési magatartás, másrészt az eredmény meghatározását foglalja magában.¹⁰

Az 1978. évi IV. törvényt előkészítő Kodifikációs Bizottság álláspontja az volt, hogy „*A környezetvédelmi bűncselekmény*” nem szolgálta kellően a környezet büntetőjogi védelmét. A kodifikáció során felmerültek javaslatok és észrevételek: a

⁷ TESZÁR László: *Környezetvédelem és környezetvédelmi büntetőjog. Ügyészek Lapja*, 2000. évi 4. szám, 47.

⁸ 1976. évi II törvény 2.§

⁹ 1976. évi II. törvény 10. § (1) bekezdés: Nem szabad az emberi környezet védelem alatt álló tárgyait olyan szennyeződésnek, ártalomnak vagy más káros hatásnak kitenni, amely azok természetes tulajdonságait hátrányosan megváltoztatja, vagy az emberi életkörülményeket rontja.

¹⁰ Az alapesetben olyan szennyeződésről, ártalom vagy károsodás előidézéséről van szó, amely az ember életét vagy egészségét jelentős mértékben kedvezőtlenül befolyásolja. Ez egyrészt a magatartás, másrészt az eredmény meghatározását foglalja magában. Az 1978. évi IV. törvény előkészítése. IX. kötet. Igazságügyi Minisztérium, 1989. 402.

törvényi tényállásban szerepeltetni kellene a levegő szennyezését is, valamint szükséges lenne a környezetvédelem alatt álló tárgyak felsorolása, továbbá az alapesetnél is büntetendővé kellene tenni a szándékos alakzat mellett a gondatlan elkövetést is. Tipikus az eshetőleges szándék, továbbá a tudatos gondatlanság. A természet-és vadvédelmet sértő bűncselekmények kriminalizálására vonatkozóan is javaslatot terjesztettek elő. Érdekesség, hogy az orvvadászat kérdéseivel a Kodifikációs Bizottság a vagyon elleni bűncselekményekről szóló előterjesztés keretében foglalkozott. Az is megállapítást nyert, hogy a természetvédelmet sértő bűncselekmény a környezetvédelmet sértő bűncselekménynél kisebb jelentőségű.¹¹

Az 1978. évi IV. törvény¹² az előzőekhez képest szélesebben alakította ki a büntetőjogi védelmet, amikor a 280. §-ban büntetendővé nyilvánította a „Környeztkárosítás”-t, az emberi környezet védelem alatt álló tárgyainak védelmében, amelyek felsorolását azonban szintén nem tartalmazta a törvényi tényállás. Az 1976. évi II. törvény 9. §-ának (1) bekezdése szerint az emberi környezet megóvása érdekében védelem alatt áll a föld, a víz, a levegő, az élővilág, a táj és a települési környezet. Ezek az emberi környezet védelem alatt álló tárgyai.

A jelentős mértékű szennyezés, rongálás vagy pusztítás tényállási elemek szintén „nemcsak a cselekményt, hanem meghatározott következményt is magukban foglaltak”.¹³

A „jelentős mérték” megállapításának alapjául a környezetvédelmi törvény 10. §-a szolgált, amelynek értelmében a szennyezésnek, a rongálásnak vagy a pusztításnak olyannak kellett lennie, amelynek hatására a védelem alatt álló tárgy tulajdonságai hátrányosan változnak, illetőleg az emberi életkörülmények romlanak.¹⁴

A bűncselekmény szubszidiárius jellege megszűnt és valamennyi szándékos alakzat büntettnék minősült, amely megoldás a hatályos büntetőjogi szabályozással bezárólag sem változott.

Mind az alapeset, mind az életveszély előidézésével megvalósuló minősített eset gondatlan megvalósítása is büntetendő volt. A Btk. indokolása is kiemeli, hogy a környeztkárosító cselekmények jelentős része nem szándékos, hanem bűnösségi formáját tekintve igen gyakran luxuriával valósul meg.¹⁵

Az 1978. évi Btk. indokolása nyomatékosítja, hogy a természet az emberi környezet kiemelkedően fontos része, ezért külön is védeni kell. Új törvényi tényállásként került beiktatásra a 281. §-ban a „Természetkárosítás”, amelynek csak a minősített esete minősült büntettnék. S kizárólag ezen alakzat gondatlanságból történő elkövetése volt büntetendő. Az alapeset gondatlan elkövetése esetén napjainkig nincs büntetőjogi felelősségre vonás.

A bűncselekmény a fokozottan védett növény, állat vagy ilyen állattól származó tojás gyűjtésével, avagy elpusztításával, továbbá barlang vagy más földtani

¹¹ Az 1978. évi IV. törvény előkészítése. IX. kötet. Igazságügyi Minisztérium, 1989. 402–414.

¹² 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről

¹³ ERDŐSY Emil: *Környeztkárosítás*. In: Fonyó Antal (szerk.): *Magyar büntetőjog különös rész*. Budapest, BM Könyvkiadó, 1981. 397.

¹⁴ Az 1978. évi IV. törvény miniszteri indokolása a 280. §-hoz

¹⁵ Az 1978. évi IV. törvény miniszteri indokolása a 280. §-hoz

alakulat súlyos megrongálásával, valamint a természetvédelem alatt álló terület hátrányos megváltoztatásával valósult meg.

Az 1978. évi Btk. Kodifikációs Bizottság még azt a véleményt alakította ki, hogy a védett növények és állatok köre túlságosan széles és az ezekkel kapcsolatos jogsértéseknél elegendőnek tartották a szabálysértési felelősségre vonást. További álláspontok: a) azt, hogy melyik növény vagy állat védett fokozottan, jogértelmezési kérdésnek tartották, b) a jogszabályban történő meghatározása azért nem célszerű, mert a védettség foka módosulhat, minthogy változásoknak kitett tényezőktől, például az állat elszaporodottságától, értékének alakulásától is függ, c) adott esetben szakértő bevonásával tisztázhatónak tartották, hogy növény vagy állat fokozottan védett-e.¹⁶

A természetkárosítás törvényi tényállásának eredeti szövegezése az 1978. évi Btk.-ban a természetvédelemről szóló 1961. évi 18. törvényerejű rendeleten alapult. Időközben hatályba lépett egyrészt a természetvédelemről szóló 1982. évi 4. sz. törvényerejű rendelet, másrészt különböző nemzetközi szerződések kerültek kihirdetésre. Kiemelendő, az 1973-ban elfogadott veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló washingtoni egyezmény (CITES), amelyet az 1986. évi 15. törvényerejű rendelet hirdetett ki.¹⁷ Mindezekre figyelemmel a természetkárosításra vonatkozó büntetőjogi szabályozás már nem felelt meg a természetvédelem magas szintű jogi szabályozásának.¹⁸ A Magyarországon honos fokozottan védett növény és állatfajokat megillető büntetőjogi védelmet – a vállalt kötelezettségeinkre tekintettel – a nemzetközi szerződés hatálya alá tartozó növényeknek és állatoknak is biztosítani kellett.

A fentiek szerinti igénynek tett eleget az *1987. évi III. törvény*, amely módosította a természetkárosítás tényállását. A fokozottan védetté nyilvánítással kapcsolatos rendelkezéseket az 1982. évi 4. törvényerejű rendelet 7.§-a tartalmazta. A fokozottan védett növényfajokat az 1/1982 (II.15) OKTH rendelkezés 3. sz. melléklete, a fokozottan védett állatfajokat a 4. sz. melléklet sorolta fel, mint Magyarországon honos növény- és állatfajokat. A washingtoni egyezmény kihirdetésével vállalt kötelezettségeinkre figyelemmel azonban a fokozott védelem alatt álló növényvel és állattal azonos büntetőjogi védelmet kellett biztosítani a nemzetközi szerződés hatálya alá tartozó növényeknek és állatoknak is.

A módosított *281. § szerinti törvényi tényállás (1) bekezdés a) pontjában* a fokozott védelem mellett vagylagosan szerepelt a nemzetközi szerződés, amely az 1986. évi 15. törvényerejű rendelettel kihirdetett washingtoni egyezményt jelentette. Továbbá biztosítani kellett, s egyben kiterjeszteni a büntetőjogi védelmet az adott növény vagy állat bármely fejlődési szakaszában levő egyedére és származékára. Ezzel kezdetét vette – a 2005. évi XCI. törvény hatálybalépéséig tartó, – az egyed és a származék megállapításának ambivalens gyakorlata.

¹⁶ Az 1978. évi IV. törvény miniszteri indokolása a 280. §-hoz (2. pont)

¹⁷ A későbbi kihirdetését a 2003. évi XXXII. törvény biztosította

¹⁸ Az 1987. évi III. törvény indokolása a 28. §-hoz, a Btk. 281. § (1) és (2) bekezdéseinek módosításához

A bűncselekmény elkövetési magatartásaként a jogellenes megszerzés, külföldre juttatás, értékesítés vagy elpusztítás szerepelt. Egyrészt tágabb szövegezést jelentett, mert a gyűjtés helyett az általánosabb, szélesebb körű jogellenes megszerzés került be a törvényi tényállásba. Másrészt kifejezésre juttatta a Btk., hogy amennyiben a fokozottan védett vagy a nemzetközi szerződés hatálya alá tartozó növény vagy állat megszerzésére megengedett módon kerül sor, akkor nem jön létre bűncselekmény.¹⁹

A 281. § (1) bekezdés b) pontja is változott a büntetőjogi szabályozásban.²⁰ Az 1982. évi 4. törvényerejű rendelet 10-16.§-ai a természeti terület védelmének alapvető szabályait is tartalmazták.²¹ A természetkárosítás törvényi tényállásának b) pontja alapján az alapeset a védett természeti terület jogellenes és jelentős mértékű megváltoztatása esetén valósult meg. A természetkárosításnak mind az alapesete bővült, mind a minősítő körülmények köre (a fokozottan védett növény vagy állat tömeges pusztulásának, illetve a védett természeti terület helyrehozhatatlan károsodásának vagy megsemmisítésének előidézése). Az 1987. évi III. törvénnyel a természetkárosítás törvényi tényállása tehát jelentősen átalakult.

3. A magyar környezetvédelmi büntetőjog az 1990-es években

Egyrészt az 1990-es években megváltozott társadalmi, gazdasági viszonyok miatt, másrészt azért váltak újabb büntetőjogi módosítások szükségessé, mert az első környezetvédelmi törvényt felváltotta a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. Törvény (a továbbiakban: Kvt.). A magyar környezetjog alapelveit e törvény tartalmazza. A jogalkotó a büntetőjog - jogrend változásait - követő jellegének, védelmi funkciójának és a társadalmi igényeknek megfelelően az 1996. évi LII. törvénnyel újrakodifikálta a tényállásokat.

A környezet büntetőjogi védelmének fontosságát mutatja, hogy e tárgykörben, európai egyezmény kimunkálása érdekében az Európa Tanács égisze alatt a 90-es évek kezdetétől zajlott a kodifikációs munka, amelynek eredményeként az évtized végén, 1998-ban, Strasbourgon aláírásra került a környezet büntetőjog általi védelméről szóló konvenció.²²

A/ A novelláris módosítás eredményeként a *környetkárosítás* bűncselekménynek mind a Btk.280.§ szerint (1) bekezdése, mind az azzal azonos büntetési tételt tartalmazó (2) bekezdése két-két fordulatot tartalmazott:

A környezet vagy (a környezet) valamely elemét <i>károsító magatartás</i>	Jogszabályban vagy hatósági határozatban	vagy	hatósági megállapított

¹⁹ Az 1987. évi III. törvény indokolása a 28. §-hoz

²⁰ Az 1987. évi III. törvény előtti Btk. 281.§ (1) b) és c) pontját váltotta fel.

²¹ A törvényerejű rendelet 11.§-a kimondta, hogy tilos a védett természeti terület jellegét és állapotát a természetvédelmi célokkal ellentétben megváltoztatni.

²² Council of Europe, ETS no. 172, Convention on the Protection of the Environment through Criminal Law, Strasbourg, 1998. XI. 4.

[280. § (1) bek. I. ford.]	kötelezettség megszegésével <i>károsításra alkalmas magatartás tanúsítása</i> [280. § (1) bek. II. ford.]
A környezet vagy (a környezet) valamely elemét <i>jelentős mértékben szennyező magatartás</i> [280. § (2) bek. I. ford.]	Jogszámban vagy hatósági határozatban megállapított kötelezettség megszegésével <i>jelentős mértékű szennyezésre alkalmas magatartás tanúsítása</i> [280. § (2) bek. II. ford.]

Az 1996. évi LII. törvénnyel bevezetett módosítást megelőzően a tényállásszerűség megkívánta az emberi környezet védelem alatt álló tárgyainak a szennyeződését, rongálását vagy pusztítását, másrészt törvényi feltétel volt ezek jelentős mértékű bekövetkezése. A jogalkotó álláspontja szerint ez a szabályozás nem nyújtott megfelelő védelmet,²³ ezért az 1996. évi novellás módosítás eredményeként a 280. § (1) bekezdés II. fordulata²⁴ és a (2) bekezdés II. fordulata²⁵ a bűncselekmény veszélyeztetési alakzatait tartalmazták, amelyek pönalizálását az európai jogharmonizációs követelmények is megkívánták. Az 1996. évi LII. törvény a környezetkárosítás büntetőjogi fenyegetettségének körét azáltal tágította, hogy az *absztrakt veszélyhelyzet jogellenes előidézését* is bűncselekménynek nyilvánította annak érdekében, hogy a büntetőjogi tilalmazottság ne csak a károsításra és jelentős mértékű szennyezésre, hanem a veszélyeztetésre is kiterjedjen.²⁶ Az előírt kötelezettség megszegése és az ezáltal tanúsított magatartás károsításra, jelentős mértékű szennyezésre alkalmassága tette a cselekményt az alaptényállásba illeszkedővé.²⁷ Ebben az esetben elégséges volt az absztrakt veszélyhelyzetnek fennállnia. A veszélyeztetési alakzatok esetén az elkövető hatósági engedély hiányában vagy az abban foglaltaktól eltérően cselekedett.

A környezetkárosítás (1) bekezdés szerinti mindkét elkövetési magatartásának – mind a Kvt.-ben, mind erre alapozottan a Btk.-ban található – definíciója egyaránt tartalmazta a károsításban és a jelentős mértékű szennyezésben jelentkező folyamat eredményét. A károsítás és a szennyezés fogalmát a Btk. 286/A. § (1) bekezdés b) és c) pontjai rögzítették, a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény rendelkezéseivel összhangban.

A károsítás és a szennyezés közötti különbség kapcsán kiemelendő, hogy a Büntető Törvénykönyvünk a szennyezés vonatkozásában csak a jelentős mértékre történő elkövetést rendeli büntetni, míg az alapeset vonatkozásában a károsítás –

²³ Az 1996. évi LII. törvény indokolása a 6. §-hoz.

²⁴ 280. § (1) bekezdés II. fordulata: jogszámban vagy hatósági határozatban megállapított kötelezettség megszegésével *károsításra alkalmas magatartás tanúsítása*

²⁵ 280. § (2) bekezdés II. fordulata: jogszámban vagy hatósági határozatban megállapított kötelezettség megszegésével *jelentős mértékű szennyezésre alkalmas magatartás tanúsítása*

²⁶ A Btk. előző szövegezése értelmében a környezetkárosítás akkor volt megállapítható, ha a környezet védelem alatt álló tárgyainak a természetes tulajdonságai a behatás következtében hátrányosan megváltoznak, vagy amikor a behatás az emberi életkörülményeket rongálja.

²⁷ Az 1996. évi LII. törvény miniszteri indokolása a 6. §-hoz

az 1996. évi módosítás óta – a csekélyebb mértékű elkövetés is büntetendő, s a jelentős mérték fennállása esetén pedig súlyosabban minősül a bűncselekmény. Továbbá a szennyezéssel összefüggésben a módosított büntető kódex minősített esetet nem tartalmazott, ahogy napjainkban sem.

B/ Míg a környezetkárosítás az emberi környezetet, a természetet általában védi, a természetkárosítás a természetes környezethez tartozó védett élővilág háborítatlanságát kívánja oltalmazni, annak szem előtt tartásával, hogy a természetes ökológiai egyensúly megzavarása igen veszélyes következményekkel járhat.

Az 1996. évi LII. törvény a *természetkárosítás* büntetendőségének körülírásában is változást eredményezett. E törvény hatályba lépését megelőzően a 281. § (1) b) pontja szerinti természetkárosítás a védett természeti terület jogellenes, jelentős mértékben történő *hátrányos megváltoztatásával* volt elkövethető. A novelláris módosítás hatályba lépését követően a bűncselekmény akkor is megállapíthatóvá vált, ha a védett természeti terület jogellenes és jelentős mértékű, de nem hátrányos megváltoztatására került sor, azaz a közvetlen hátrányt nem okozó, de a természetvédelmi terület védetté nyilvánításkori állapotát átalakító beavatkozást is magában foglalta. Ezáltal a büntetőjogi védelem céljává vált a természetvédelmi terület védetté nyilvánításkori állapotban maradása.

A 281. § (1) bekezdés a) pont I. fordulata szerinti esetben valamennyi, a nemzetközi szerződés hatálya alatt álló növény vagy állat, annak bármely fejlődési szakaszában levő egyede vagy annak származéka – az 1987. évi módosítástól kezdődően – automatikusan elkövetési tárgya volt a természetkárosításnak, de a nemzetközi szerződés hatálya alá nem tartozó növény vagy állat, annak bármely fejlődési szakaszában levő egyede vagy annak származéka csak akkor, ha fokozottan védetté nyilvánították. A fokozottan védetté nyilvánítás szabályai a természetvédelemről szóló 1996. évi LIII. törvénybe kerültek (Tvt.),²⁸ amely a környezetvédelemről szóló 1995. évi LIII. törvény ikerpárja.

A természetkárosításnak már az alapesete is büntetté vált (a korábbi vétség helyett). Továbbá szigorodtak a természetkárosítás büntetési tételei, a környezetkárosításhoz hasonlóan.

C/ Az 1996. évi LII. törvény új bűncselekményként iktatta be a Btk. 281/A. § - ába „A környezetre veszélyes hulladék jogellenes elhelyezése” elnevezésű bűncselekményt. A novella hatályba lépéséig az ilyen inkriminált cselekmény a „Veszélyes hulladékkal kapcsolatos kötelezettség megszegése” szabálysértés volt. A Btk. 281/A. §-a a környezetre veszélyes hulladékkal kapcsolatosan tartalmazott büntetőjogi tilalmazottságot, amely nem volt azonos a háttérnorma szerinti veszélyes hulladék definíciójával. A hulladék fogalma szempontjából a háttérnormák voltak relevánsak.²⁹ Az (1) bekezdés szerinti bűncselekmény

²⁸ 1996. évi LIII. törvény III. része

²⁹ A környezetre veszélyes hulladék jogellenes elhelyezését Btk.-ba iktató 1996. évi LII. törvényt követően lépett hatályba a veszélyes hulladékról szóló 102/1996. (VII. 12.) Korm. rendelet, s így az abban szerepeltetett hulladék és veszélyes hulladék definíciója a környezetre veszélyes hulladék jogellenes elhelyezésének büntetendővé nyilvánítása után került meghatározásra. Sőt a veszélyes

elkövethető volt minden olyan hulladékra, amelynek – jogszabályban meghatározott engedély nélkül, illetve jogszabályban vagy végrehajtható hatósági határozatban megállapított kötelezettség megszegésével történő – gyűjtéséhez, tárolásához, kezeléséhez, elhelyezéséhez, illetve szállításához engedély szükséges és amely alkalmas arra, hogy az ember életét, testi épségét, egészségét /a) pont/ avagy az állatokat vagy a növényeket veszélyeztesse /c) pont/, továbbá a vizet, levegőt vagy a talajt szennyezze, vagy ezekben tartós elváltozásokat okozzon /b) pont/.

A (2) bekezdés kiemelte a veszélyes hulladékok közül a robbanásveszélyes, gyúlékony vagy az egészségre, illetve a környezetre veszélyes radioaktív anyagot tartalmazó hulladékot. Amíg az (1) bekezdés vonatkozásában az elkövetési magatartások a gyűjtés, tárolás, kezelés, elhelyezés, illetve szállítás voltak, a (2) bekezdés tekintetében önmagában a jogszabályban meghatározott engedély nélküli elhelyezés megvalósította a bűncselekményt.

Amennyiben az elkövető engedély birtokában, de az engedélyben megállapított kötelezettségek megszegésével valósította meg az (1) bekezdésben írt magatartásokat vagy az engedély nem az elhelyezéshez, hanem egyéb tevékenységhez hiányzott, akkor az (1) bekezdés szerinti bűncselekmény került megállapításra.³⁰

4. Az európai környezetvédelmi büntetőjog jellemzői az ezredfordulón

A környezet büntetőjogi védelméről szóló egyezmény megalkotása - amelyet 1998-ban, az Európa Tanács égisze fogadtak el, - nyolc évet vett igénybe, s az aláírásra ugyancsak 1998. évtől nyílt lehetőség. Az egyezmény a közös politika szükségességét illusztrálja és törekszik a nemzeti jogalkotások harmonizációjára, bizonyos környezeti bűncselekményekkel kapcsolatban. A konvenciót azonban a tagállamok nem siettek ratifikálni és átültetni a belső jogukba, de – közvetett módon – az európai uniós jogalkotási törekvéseknek mégis az alapját képezte.

Dánia javaslatára a *Tanács* 2000. évben kerethatározat-tervezetet dolgozott ki a súlyos környezetkárosító bűncselekmények leküzdéséről, s ugyanezen évben megállapodott annak elfogadásáról.³¹ Ezzel párhuzamosan a *Bizottság* is jogszabályalkotásba kezdett és 2001. évben elfogadta a környezet büntetőjog általi védelméről szóló irányelv-javaslatot.³² A Bizottság célja az volt, hogy biztosítsa a közösségi környezetvédelmi elvárások hatékonyabb alkalmazását a

hulladékokról szóló 1996. évi Korm. rendelet kapcsolódó rendelkezéseit egy másik, a veszélyes hulladékkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről szóló 98/2001. (VI. 15.) Korm. rendelet hatályon kívül helyezte, de az említett fogalmak kimunkálására nem e Korm. rendeletben, hanem a hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvénnyel került sor.

³⁰ 1996. évi LII. törvény indokolása a 8. §-hoz

³¹ Jogalap az Európai Unióról szóló szerződés, és különösen annak a 29. cikke, 31. cikk e.) pontja és 32. cikk [2] bekezdés b.) pontja. Ezen időpontig az Egyezményt 11 ország írta alá: Belgium, Dánia, Finnország, Franciaország, Németország, Görögország, Izland, Luxemburg, Svédország, Ausztria és Románia

³² Jogalap az Európai Közösséget létrehozó szerződés 175. cikkének (1) bekezdése

bűncselekmények minimumlistájának közösségi szintű meghatározásával. Ezáltal a környezet büntetőjogi védelmének kérdése a Tanács és a Bizottság közötti hatásköri vita középpontjába került („pillérek” harca).

Az Európai Unió Tanácsa a fenti irányelv-tervezetet nem vitatta meg,³³ hanem 2003. január 27-én elfogadta a *környezet büntetőjog általi védelméről szóló 2003/80/IB kerethatározatot*³⁴. A kerethatározat preambulumban rögzítésre került, hogy a rendelkezések megalkotásával figyelembe vették az Európa Tanácsnak a környezet büntetőjog általi védelméről szóló, 1998.évi egyezményében foglaltakat.

Az Európai Parlament által támogatott Bizottság 2003. április 15-én az Európai Bírósághoz fordult, az első és a harmadik pillér közötti hatáskör megosztásának a kérdésében, az EKSZ 174-176. cikkeinek megsértése miatt.

A környezetvédelmi büntetőjog alakítását illetően az irányelv versus kerethatározat, az Európai Közösség kontra Európai Unió³⁵, azaz a párhuzamosan kialakult két jogalap összeütközése és vitája kérdésében az Európai Bíróság a 2005. szeptember 13-i ítéletével³⁶ megsemmisítette a kerethatározatot, formai, alaki indokokra figyelemmel és – az EKSZ 175. cikke szerint – hatáskör túllépése miatt.

5. Magyarország Európai Unióba történt belépését követően az első Btk. módosítás a környezet elleni bűncselekmények körében

Magyarország 2004. május 1-jétől az Európai Unió tagja. A csatlakozásra tekintettel időszerűvé vált a Btk. környezet-és természetvédelmi tényállásainak felülvizsgálata. Ezt indokolták a gyakorlati nehézségek és értelmezési problémák, valamint a szigorúbb fellépés igénye is.

A jogalkotó a *2005. évi XCI. törvénnyel* a környezet elleni bűncselekmények törvényi tényállásait újrakodifikálta az Európai Unió jogának való megfelelés

³³ LIGETI Miklós: *Környezetvédelmi büntetőjog*. In: Kondorosi Ferenc – Ligeti Katalin (szerk.): *Az európai büntetőjog kézikönyve*. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2008. 621.

³⁴ A Tanács 2003/80/IB kerethatározata (2003. január 27.) a környezet büntetőjog általi védelméről [HL L 29.; 2003. 02. 05.]

³⁵ Részletesebben: KOVÁCS Ágnes: A környezet büntetőjogi védelmének közösségi szabályairól. *Belügyi Szemle*, 2005. évi 5. sz. 123-132.; LACZI Beáta: „Irányelv kontra kerethatározat”. *Környezetvédelmi büntetőjogi szabályozás az Európai Unióban. Magyar Jog*, 2006. évi 10. sz. 577-590.; FARKAS Ákos: *Az Európai Unió büntetőjog fejlődésének újabb állomásai*. In: Farkas Ákos – Nagy Anita – Róth Erika – Sántha Ferenc – Váradi Erika (szerk.): *Tanulmányok Dr.Dr.h.c. Horváth Tibor professor emeritus 80. születésnapja tiszteletére*. Bűnügyi Tudományi Közlemények 8. Bíbor Kiadó, Miskolc, 2007. 483-507.; KÓHALMI László: Az európai környezeti büntetőjog fejlődési irányai és problémái. *Rendészeti Szemle*, 2009. évi 1. sz. 42-63.; GÖRGÉNYI Ilona: A környezetvédelmi büntetőjog megújulása az új évezredben. *Miskolci Jogi Szemle*, 2011. évi különszám, 94-105.; UDVARHELYI Bence: Criminal law competences of the European Union before and after the Treaty of Lisbon. *European Integration Studies*, Vol. 11/1, 2015. 50-53.; UDVARHELYI Bence: *Az Európai Bíróság ítélkezési gyakorlatának hatása az uniós büntetőjog fejlődésére*. In: P. Szabó Béla – Szemesi Sándor (szerk.): *Profectus in Litteris VII. Előadások a 12. debreceni állam- és jogtudományi doktorandusz konferencián*, 2015. május 29. Lícium-Art Kiadó, Debrecen, 2015. 310-313.

³⁶ A Bíróság C-176/03. sz., Bizottság kontra Tanács ügyben hozott ítélete (EBHT 2005, I-07879)

érdekében, a környezet büntetőjog általi védelméről szóló 2003/80/IB tanácsi kerethatározat 2. cikkében foglaltakra figyelemmel, amely meghatározta a tagállamok irányába a büntetendő cselekmények körét.³⁷

A/ A *környeztkárosítás elkövetési tárgya* 2005. szeptember 1-jéig vagylagosan a környezet vagy a környezet valamely eleme volt. A környezet fogalmát a Btk. nem tartalmazta, a Kvt. 4. § b.) pontja szerinti definícióra figyelemmel, miszerint környezeten a környezeti elemeket, azok rendszereit, folyamatait és szerkezetét kell érteni. A 2005. évi XCI. törvény indokolása szerint „szükségtelen a bűncselekmény elkövetési tárgyaként az épített mesterséges környezetet is meghatározni, tekintettel arra, hogy az azt károsító magatartások a Btk. más tényállásai alapján (műemlék megrongálása, kulturális javak megrongálása, rongálás) is bűncselekménynek minősülnek”. Erre figyelemmel a 2005. szeptember 1-jétől hatályos környeztkárosítás tényállásában az elkövetési tárgyak a *föld*, a *levegő*, a *víz*, az *élővilág*, valamint *ezek összetevői*. A Btk. a korábbi „környezet vagy a környezet valamely eleme” helyett a környezeti elemek Kvt. szerinti meghatározásához egy kivétellel (épített mesterséges környezet) igazodó elkövetési tárgyakat határozott meg, amelyek fogalmára nézve továbbra is a Kvt. rendelkezései voltak irányadók. A 2005. évi módosítás értelmében a Btk. kifejezetten tartalmazta: „A 280. § és a 281/A. § alkalmazásában földön, levegőn, vízen, élővilágon, valamint ezek összetevőin a környezet védelmének általános szabályairól szóló törvényben meghatározott fogalmakat kell érteni.”³⁸

A módosított tényálláson belül a *Btk. 280. § (1) bekezdése* szerinti környeztkárosítás az egyes elkövetési tárgyak, azaz a föld, a levegő, a víz az élővilág, valamint ezek összetevőinek a – *jelentős mértékű szennyezéssel vagy más módon történő – veszélyeztetésével* (a legenyhébben büntetendő), *helyreállítható károsításával* (súlyosabban büntetendő) vagy *helyreállíthatatlan károsításával* (még súlyosabban büntetendő) voltak elkövethetők, amely hibrid tényállási elemek eredményt is tartalmaztak és az eltérő súlyukra figyelemmel különböző büntetési tételek kerültek kilátásba helyezésre.

Az a) pont szerinti veszélyeztetés, ahogy a b) és c) pontok megvalósulása történhet jelentős mértékű szennyezéssel vagy más módon. A *szennyezés* fogalma ugyancsak módosításra került, mert a Btk. korábbi 286/A. § (1) bekezdés b) pontja (szennyezés: a környezetnek vagy valamely elemének jogszabályban vagy hatósági határozatban megállapított kibocsátási határértéket meghaladó terhelése) helyébe 2005. szeptember 1-jétől a 280. § (5) bekezdése került (szennyezés: a föld, a levegő, a víz, az élővilág, valamint azok összetevői jogszabályban vagy hatósági határozatban megállapított kibocsátási határértéket meghaladó terhelése). A *jelentős mérték* fogalma a módosított Btk.-ban sem szerepelt, így a jogalkalmazóra hárult annak eldöntése, hogy az adott szennyezés jelentős mértékű-e. A jelentős mérték megállapítása továbbra is központi kérdése maradt a jogalkalmazásnak.

A *környeztkárosítás* a Kvt. 4. § 12. pontja értelmében az a *tevékenység vagy mulasztás*, amelynek hatására környeztkárosodás következik be. A 2005. évi XCI. törvénnyel a Btk.-ban a károsítás és annak két esetköre a Kvt. szerinti

³⁷ A 2005. évi XCI. törvény indokolása

³⁸ 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről: 286/A. § (1) bekezdése

környeztkárosítás, illetve az annak alapjául szolgáló környeztkárosodás korábbi definíciójához igazodott és kikerült a károsítás büntetőjogi külön fogalmát rögzítő 286/A. § (1) bekezdés c) pontja. Büntetőjogilag megkülönböztetésre kerültek – ahogy a hatályos büntetőjogunkban is – egyrészt a *beavatkozással helyreállítható*, másrészt a *beavatkozással helyre nem állítható* (helyreállíthatatlan) *károsítások*, amelyek eltérő súlyokra figyelemmel különböző büntetési tétellel fenyegetettek.

A környeztkárosítás tényállása körében a *Btk. 280. § (2) bekezdésének* beiktatása a 2003/80/IB számú kerethatározat 2. cikkének g) pontján alapult, amely az ózont lebontó anyagok jogellenes kereskedelmének megbüntetését kívánta a tagországoktól. A kibocsátott szennyező anyagok azon túlmenően, hogy növelik a légköri üvegházhatást, a csapadék savasodásához vezetnek és károsítják az ózonréteget is. Az ózonréteg védelméről szóló 1985. évi bécsi egyezményhez³⁹ Magyarország 1988-ban csatlakozott, 1990-ben ratifikálta az ózonréteg-lebontó anyagokról szóló 1987. évi Montreáli Jegyzőkönyvet,⁴⁰ illetve módosításait, továbbá 2007-ben csatlakozott az ENSZ éghajlatváltozási keretegyezmény kiotói jegyzőkönyvéhez is.⁴¹

A jogalkotó az ózonréteget károsító anyag vagy ilyen anyagot tartalmazó termék csempészetét, illegális tranzit forgalmát rendelte büntetni, de csak a személyes használatra szolgáló mennyiséget meghaladó mértékű elkövetés esetén.⁴²

A 280. § (2) bekezdése szerinti pönalizálás a levegő, mint elkövetési tárgy, míg az (1) bekezdés szerinti veszélyeztetés, károsítás büntetése valamennyi elkövetési tárgy (föld, levegő, víz, élővilág) büntetőjogi védelmét szolgálta.

A módosított Btk. szerinti környeztkárosítás valamennyi tényállási alakzatának *szándékosan*, valamint *gondatlanságból* történő elkövetése egyaránt büntetendő volt, de differenciáltan.

Végül a Btk. 280. § (4) bekezdésének beiktatásával a büntetőjogi értékelés új dimenziójaként került bevezetésre a *büntethetőséget megszüntető ok* (az enyhébb megítélésű veszélyeztetés esetén és a gondatlanságból történő elkövetés ugyancsak enyhébb formáinál), illetve a *büntetés korlátlan enyhítését lehetővé tevő ok* (a súlyosabban értékelendő, de még beavatkozással helyreállítható szándékosan elkövetett károsítás esetében) a környeztkárosítás körében. E jogalkotói döntéssel bevonult a *helyreállító igazságszolgáltatás* a környezetvédelmi büntetőjog területére (is).⁴³ A méltányos büntetőjogi elbírálásnak kettős feltétele:

³⁹ A sztratoszferikus ózonréteg védelméről szóló, Bécsben 1985. március 22. napján aláírt egyezmény

⁴⁰ Az ózonréteget lebontó anyagokról szóló, Montreálban 1987. szeptember 16-án aláírt jegyzőkönyv

⁴¹ Az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezményben Részes Felek Konferenciájának 1997. évi harmadik ülészakán elfogadott Kiotói Jegyzőkönyv

⁴² A környeztkárosítás ezen alakzatának elkövetési magatartásaira nézve a 264. § (1) bekezdésénél írtak voltak irányadók.

⁴³ Különböző országokban (pl. Olaszország) létezik a *környezet korábbi állapotának helyreállítása*: a bíróság büntető szankcióként – mind önállóan, mind más szankcióval kombinálva – elrendelheti, hogy az elkövető szüntesse meg a környezetszennyező tevékenységet és állítsa helyre a korábbi állapotot, illetve azt is, hogy a munkát az elkövető költségére végezzék el. Néhány országban lehetőség van a vádemelést megelőző alkalmazásra is, amikor az elkövető nem szándékos bűncselekményt követett el és a környezetszennyezés mértéke nem jelentős, megfelelő helyreállítás esetén a vádemelés mellőzhető. GÖRGÉNYI Ilona: *A környezetvédelmi büntetőjog alapproblémái*. In: Farkas Ákos –

egyrészt az elkövető a cselekménye által bekövetkezett veszélyt, illetve környezetkárosodást megszünteti, a károsodott környezetet helyreállítja, másrészt pedig időbelileg a resztoratív cselekménynek az első fokú ítélet meghozataláig kellett megtörténnie. Büntetőpolitikai szinten felismerést nyert, hogy sokkal nagyobb társadalmi érdek fűződik a környezet védelméhez, mint a konkrét megbüntetéshez. A környezet helyreállíthatatlan károsítása azonban nem tartozott ezen körbe, ahogy napjainkban sem. A helyreállító szemléletet tükrözi a tényállás azon nyelvtani szövegezése is, amelynek értelmében megkülönböztetendő a helyreállítható és a helyreállíthatatlan károsítás.

B/ A 2005. évi XCI. törvény a *természetkárosítás* tényállását is - a 2003/80/IB kerethatározatra figyelemmel, illetve a 338/97/EK tanácsi rendelettel való harmonizálás érdekében – módosította.

A 281. § (1) bekezdés szerinti alapeset (egyedvédelmi bűncselekmény) vonatkozásában elkövetési tárgy volt egyrészt a *fokozottan védett élő szervezet egyede*. A hazai védett és fokozottan védett fajok jegyzékét az európai uniós jogharmonizáció keretében ki kellett bővíteni a közösségi jelentőségű védett állatokkal és növényekkel. Ezért – a vadon élő madarak védelméről szóló *madárvédelmi irányelvre*⁴⁴ és a természetes élőhelyek, illetve a vadon élő növény- és állatvilág megőrzéséről szóló *élőhelyvédelmi irányelvre*⁴⁵ is figyelemmel – hatályba lépett a környezetvédelmi miniszter 13/2001. (V. 9.) KöM rendelete a védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajokról. A fokozottan védett növény- és állatfajokat, s egyedeik pénzben kifejezett értékét a hivatkozott KöM. rendelet, illetve melléklete tartalmazták.⁴⁶

A 2005. évi módosításig sem a Btk., sem a háttértörvény (Tvt.) nem határozta meg az élő szervezet származékának fogalmát, miközben tényállási elemként szerepelt a „származék” (az 1987. évi III. törvény iktatta be tényállási elemként). A 2005. évi XCI. törvénnyel bevezetett értelmezés szerint az „élő szervezet egyede” fogalomba beletartozik az élő szervezet bármely fejlődési szakasza, alakja, állapota, az élő szervezetek keresztezéseként és kereszteződésekként létrejött egyed (hibrid), továbbá az egyed magába foglalja a származékokat is.⁴⁷

Új elkövetési tárgyként kerültek be a *védett élő szervezetek egyedei*. Azok védettsége, valamint az egyedek pénzben kifejezett értéke szintén a 13/2001. (V. 9.) KöM rendelet mellékleteiben került rögzítésre.⁴⁸ Azonban a védett élő szervezet egyedei csak akkor részesülnek büntetőjogi védelemben, ha azok pénzben

Görgényi Ilona – Lévy Miklós (szerk.): *Ünnepi Tanulmányok II. Horváth Tibor Prof.Dr.dr.hc. az Ünnepelt 70. születésnapja tiszteletére*. Bíbor Kiadó, Miskolc, 1997. 31.

⁴⁴ A Tanács 79/409/EGK irányelve (1979. április 2.) a vadon élő madarak védelméről [HL L 103., 1979. 04. 25., 1.]

⁴⁵ A Tanács 92/43/EGK Irányelve (1992. május 21.) a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről [HL L 206, 1992. 07. 22., 7-50.]

⁴⁶ 13/2001. (V. 9.) KöM rendelet. 3., illetve 4. sz. melléklete

⁴⁷ Btk. 281. § (5) bekezdés

⁴⁸ 13/2001. (V. 9.) KöM rendelet. 1., illetve 2. sz. melléklete

kifejezett értékének együttes összege eléri a fokozottan védett élő szervezet egyedei esetében irányadó, pénzben kifejezett legalacsonyabb értéket.

További elkövetési tárgy volt az Európai Közösségek Tanácsának a vadon élő állat- és növényfajok számára – kereskedelmük szabályozása által – biztosított védelemről szóló 338/97/EGK rendeletének A és B melléklete hatálya alá tartozó élő szervezet egyede.⁴⁹

A veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló, Washingtoni egyezményt (CITES), amely 1975 óta van hatályban, több mint 180 szerződő fél írta alá, köztük az EU összes tagállama, és 2015. évben az Európai Unió is.⁵⁰

Az egyezményhez Magyarország 1985-ben csatlakozott, az 1986. évi 15. törvényerejű rendelettel hirdette ki, amely hatályon kívül került az újabb kihirdetést biztosító 2003. évi XXXII. törvénnyel.

Az Európai Unió a 338/97/EK tanácsi rendelettel⁵¹ a jogi keretébe foglalta a CITES-ben szereplő fajokat, és módosításokra is sor került. Összehasonlítva a CITES és a 338/97/EK tanácsi rendelet tartalmát, általános jellemzőként megállapítható, hogy az utóbbi részletesebb és szigorúbb, azaz szélesebb körű védelmet jelent a védett fajok tekintetében.

A természetkárosítás *második alapesetének* (281. § (2) bekezdés a) és b) pont) *elkövetési tárgyai*: a Natura-2000 területek, a védett természeti terület, a védett barlang, valamint a védett élő szervezetek életközössége, s azok élőhelye.

A módosított Btk. a *281. § (2) bekezdés a) pontban* (a természeti értékek és területek védelmével kapcsolatos bűncselekmény) az *európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről* szóló jogszabályra utalt, amely nevesítve a 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet. E Korm. rendelettel került sor a tényállásban elkövetési tárgyként megjelölt különleges madárvédelmi terület, különleges természetmegőrzési terület vagy annak jelölt terület, valamint a kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület vagy annak jelölt terület, összefoglalóan a *Natura-2000 területek*, mint környezetvédelmi kategória bevezetésére a magyar jogba.⁵² A természetkárosítás tényállása e területek védelmét is szolgálja.

A *Btk. 281. § (2) bekezdés b) pont* (a természeti értékek és területek védelmével kapcsolatos bűncselekmény) szerint *további elkövetési tárgyak* a védett természeti terület, a védett barlang, valamint a védett élő szervezetek életközössége vagy azok élőhelye is. A védett élő szervezetek életközössége továbbra is elkövetési tárgy, amely a 2005. évi novellának köszönhetően kiegészült azok Tvt. szerinti élőhelyeivel is.

⁴⁹ Idekapcsolódott az Európai Közösség Bizottságának a tanácsi rendelet módosításáról rendelkező 1497/2003/EK rendelete is

⁵⁰ Az Európai Unió a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló Washingtoni egyezményhez a 2015. március 6-i (EU) 2015/451 tanácsi határozattal csatlakozott.

⁵¹ A Tanács 338/97/EK rendelete a vadon élő állat- és növényfajok számára kereskedelmük szabályozása által biztosított védelemről [HL L 61., 1997. 03. 03.]

⁵² A madárvédelmi irányelv (79/409/EGK irányelv) és az élőhely védelmi irányelv (92/43/EGK irányelv) alapján ki kellett jelölni a közösségi jelentőségű természetvédelmi területeket, az ún. Natura-2000 területek hálózatát.

A 281. § (1) bekezdése szerinti alapeset körében az *elkövetési magatartások*: az elkövetési tárgy jogellenesen történő megszerzése, tartása, forgalomba hozatala, az országba hozatala, az onnan kivitele, az ország területén történő átvitele, az azzal történő kereskedés, a károsítása és elpusztítása.

A 281. § (2) bekezdése szerinti alapesetben a jogellenes módon és jelentős mértékben történő megváltoztatás az *elkövetési magatartás*. A megváltoztatás minden olyan – eredményt is magában foglaló – változás, amely a terület jellege, használata szempontjából jogellenes. A jelentős mérték megítélése szakértői kérdés volt.

A bűncselekmény alapesetének csak *szándékosan* történő elkövetése esetén volt büntethető az elkövető. A gondatlanság a minősített esetek tekintetében volt releváns ezen időszakban is.

C/ A környezet büntetőjog általi védelméről szóló 2003/80/IB tanácsi kerethatározat 2. cikkének c) pontja szerint bűncselekménynek kellett nyilvánítani a *hulladék* – beleértve a veszélyes hulladékot is – jogellenes ártalmatlanítását, kezelését, tárolását, szállítását, kivitelét vagy behozatalát, amely bármely személy halálát vagy súlyos sérülését, vagy a levegő, a talaj, a víz minőségének vagy az állatoknak vagy növényeknek a jelentős károsodását okozza vagy okozhatja. Részben a környezet büntetőjog általi védelméről szóló 2003/80/IB számú kerethatározatból eredő, illetve a 259/93/EGK rendeletnek megfelelő jogharmonizációs kötelezettségre figyelemmel, részben pedig arra tekintettel, hogy a 2005. évi XCI. törvény – a nem megengedett hulladék elhelyezésén túlmenően – az engedély nélküli vagy az engedély kereteit túllépve végzett hulladékkezelési tevékenységet és a hulladékkal végzett más jogellenes tevékenységet is szankcionálta, a 281/A. § szerinti bűncselekmény elnevezése megváltozott: „A hulladékgazdálkodás rendjének megsértése”.

A Btk. nem csupán az emberi életre, testi épségre, egészségre és a környezetre veszélyes hulladék jogellenes elhelyezését, hanem az engedély nélküli vagy az engedély kereteit túllépve végzett hulladékkezelési tevékenységet, továbbá a hulladékkal végzett más jogellenes tevékenységet is büntetendővé nyilvánította.

Az *elkövetési tárgy* az alapeset és minősített eset vonatkozásában eltérően került meghatározásra. A 281/A. § (1) bekezdése által körülírt alapesetben a *hulladék*, a (2) bekezdés szerinti minősített esetben pedig a *veszélyes hulladék* vált az elkövetési tárggyá.

A *hulladék* büntetőjogi fogalma tekintetében a kiindulási pont a hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény (Hgt.), illetve annak 1. számú melléklete.⁵³ 2005. szeptember 1-jétől a Btk. 281/A. § (4) bekezdés a) pontja – lényegében a mai szabályozás előzményeként – olyan büntetőjogi definíciót tartalmazott, amely szerint „hulladék: mindaz, amit a hulladékgazdálkodásról szóló törvény hulladéknak minősít, amennyiben alkalmas az emberi élet, testi épség, egészség, a föld, a víz, a levegő, vagy azok összetevői, illetve az élő szervezet egyedének veszélyeztetésére”. A háttérnorma szerinti definícióhoz a Btk. – a leszűkítés célját szem előtt tartva – további ismérvet

⁵³ „Hulladék bármely, a törvény 1. számú melléklete szerinti kategóriák valamelyikébe tartozó tárgy vagy anyag, amelytől birtokosa megválik, megválni szándékozik, vagy megválni köteles”

kapcsolt, azaz hulladékok akkor voltak a bűncselekmény elkövetési tárgyai, ha alkalmasnak bizonyultak az emberi élet, testi épség, egészség, a föld, a víz, a levegő, vagy azok összetevői, illetve az élő szervezet egyedének veszélyeztetésére, ahogyan a hatályos büntető kódex szerint is.

A *veszélyes hulladék* fogalma a bűncselekmény minősített esetében a hulladékgazdálkodási törvényen (Hgt.), illetve annak 2. számú mellékletén alapult. A „veszélyes hulladék: a törvény 2. számú mellékletében felsorolt tulajdonságok közül eggyel vagy többel rendelkező, illetve ilyen anyagokat vagy összetevőket tartalmazó, eredete, összetétele, koncentrációja miatt az egészségre, a környezetre kockázatot jelentő hulladék”.

A korábbi elkövetési magatartások is felülvizsgálatra és bővítésre kerültek. A hulladékgazdálkodás rendjének megsértése elnevezésű új bűncselekmény *elkövetési magatartásai*: a hulladék, hatóság által arra a célra nem engedélyezett helyen történő *elhelyezése*; engedély nélküli *hulladékkezelési tevékenység*; az engedély kereteit túllépő *hulladékkezelési tevékenység*; hulladékkal *más jogellenes tevékenység végzése*.

A *hulladékkezelési tevékenység* fogalmát 2005. szeptember 1-jétől a Btk. 281/A. § (4) bekezdés b) pontja tartalmazta.⁵⁴ Annak érdekében, hogy a Btk. 281/A. §-a megfeleljen a kerethatározatnak, a bűncselekmény megvalósulási körét ki kellett bővíteni a hulladéknak az országba történő behozatalával, kivitelével, az ország területén történő átvitelével.

A bűncselekmény *alanya* tettesként - az (1) bekezdés b) pontjának első fordulatát és az ahhoz kapcsolódó minősített esetet kivéve – bárki lehetett. Más esetekben azonban csak az a személy, aki nem rendelkezett engedéllyel, vagy rendelkezett, de az engedély kereteit túllépte (*delictum proprium*). A környezetkárosításhoz hasonlóan valamennyi bűncselekményi alakzat *szándékosan és gondatlanságból* történő elkövetése egyaránt bűncselekmény.

6. Az Európai Unió környezetvédelmi büntetőjogának legújabb eredményei

Ahogy említettük, az Európai Bíróság a Tanács 2003. évi kerethatározatát megsemmisítette. A Bíróság 2005. évi ítéletét követően az Unió még több évig nem tudott új jogi aktust elfogadni a környezet büntetőjogi védelméről. Mivel azonban a Bíróság a kerethatározatot nem tartalmi, hanem csak formai, hatásköri okokból semmisítette meg, világos volt, hogy a környezet büntetőjogi védelmére vonatkozó uniós szabályozás megteremtése továbbra is kívánatos.⁵⁵ A Bizottság a 2001. évi

⁵⁴ A Btk. 281/A. § (4) bekezdés b) pontja: Hulladékgazdálkodási tevékenység a hulladéknak a hulladékgazdálkodásról szóló törvényben meghatározott gyűjtése, begyűjtése, szállítása – ideértve az országba történő behozatalt, kivitelt, valamint az ország területén történő átvitelt, – előkezelése, tárolása, hasznosítása, ártalmatlanítása.

⁵⁵ Lásd: GÖRGÉNYI Ilona: A környezetvédelmi büntetőjog megújulása az új évezredben. *Miskolci Jogi Szemle*, 2011. különszám, 96.

irányelvjavaslata helyett végül egy új javaslatot dolgozott ki.⁵⁶ A Bizottság 2007. évi irányelvjavaslata a tárgyalási eljárás során több helyen is módosult, azt az Európai Parlament és a Tanács végül 2008. november 19-én fogadta el.⁵⁷ A 2008/99/EK irányelv elsősorban a korábbi kerethatározat megoldásaira épít, de több helyen átveszi a korábbi irányelvjavaslat rendelkezéseit is. Mivel az irányelv rögzíti a környezetet sértő bűncselekmények elleni uniós szintű küzdelem jelenleg is hatályos jogi kereteit, szükségesnek tartjuk a rendelkezéseinek vázlatos ismertetését.

Az irányelv célja, hogy büntetőjogi vonatkozású intézkedéseket állapítson meg a környezet hatékonyabb védelme céljából.⁵⁸ Az irányelv preambuluma rögzíti, hogy a dokumentum csak *minimumszabályokat* állapít meg, így a tagállamok szabadon dönthetnek arról, hogy szigorúbb szabályokat vezetnek be vagy tartanak fenn.⁵⁹

Az irányelv elsőként meghatározza a *büntetendő magatartások körét* határozza meg, amelyeket a tagállamoknak büntetni kell rendelniük:

- a) anyagok vagy ionizáló sugárzás levegőbe, talajba vagy vízbe történő kibocsátása vagy bejuttatása olyan mennyiségben, amely bármely személy halálát vagy súlyos sérülését vagy a levegő, a talaj, vagy a víz minőségének, vagy az állatoknak vagy növényeknek a jelentős károsodását okozza vagy okozhatja;
- b) hulladék gyűjtése, szállítása, hasznosítása vagy ártalmatlanítása, beleértve az ilyen műveletek felügyeletét és a hulladéklerakók utógondozását, valamint a kereskedők és közvetítők által ellátott tevékenységeket is (hulladékgazdálkodás), amely bármely személy halálát vagy súlyos sérülését, illetve a levegő, a talaj, vagy a víz minőségének, vagy az állatoknak vagy növényeknek a jelentős károsodását okozza vagy okozhatja;
- c) a nem elhanyagolható mennyiségben végzett hulladékszállítás, amennyiben ez a tevékenység a hulladékszállításról szóló, 2006. június 14-i 1013/2006/EK európai parlamenti és a tanácsi rendelet 2. cikke 35. pontjának hatálya alá esik, függetlenül attól, hogy egyszeri vagy – egymással összefüggőnek látszó – többszöri szállítás keretében történik;
- d) olyan üzem működtetése, amelyben veszélyes tevékenységet végeznek, illetve veszélyes anyagokat vagy készítményeket tárolnak vagy használnak, és amely az üzemen kívül bármely személy halálát vagy súlyos sérülését, vagy a levegő, a talaj, vagy a víz minőségének, vagy az állatoknak vagy a növényeknek a jelentős károsodását okozza vagy okozhatja;
- e) nukleáris anyagok vagy más veszélyes radioaktív anyagok gyártását, feldolgozását, kezelését, használatát, tartását, tárolását, szállítását,

⁵⁶ Az Európai Bizottság javaslata: az Európai Parlament és a Tanács irányelve a környezet büntetőjog általi védelméről [COM(2007) 51., 2007. 02. 09.]

⁵⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 2008/99/EK irányelve (2008. november 19.) a környezet büntetőjog általi védelméről [HL L 328., 2008. 12. 06., 28-37.]

⁵⁸ 2008/99/EK irányelv 1. cikk

⁵⁹ 2008/99/EK irányelv preambuluma (12)

- behozatalát, kivitelét vagy ártalmatlanítását, amely bármely személy halálát vagy súlyos sérülését, vagy a levegő, a talaj, vagy a víz minőségének, vagy az állatoknak vagy növényeknek a jelentős károsodását okozza vagy okozhatja;
- f) védett, vadon élő állat- vagy növényfajok megölése, elpusztítása, birtoklása vagy begyűjtése, kivéve azokat az eseteket, amikor a cselekmény az érintett fajok példányainak elhanyagolható mennyiségét érinti, és elhanyagolható hatással jár a faj védettségi helyzetére nézve;
- g) védett, vadon élő állat- vagy növényfajok példányaival, azok részeivel vagy származékaival való kereskedelem, kivéve azokat az eseteket, amikor a cselekmény az ilyen példányok elhanyagolható mennyiségét érinti, és elhanyagolható hatással jár a faj védettségi helyzetére nézve;
- h) bármely magatartás, amely valamely védett területen található élőhely jelentős állagromlását okozza;
- i) ózonkárosító anyagok gyártása, behozatala, kivitele, forgalomba hozatala vagy felhasználása.⁶⁰

A fent említett bűncselekmények többsége a cselekmény következményétől függően büntetendő, vagyis attól, hogy okoztak-e vagy okozhattak-e volna súlyos kárt más személyeknek vagy a környezetnek.⁶¹

Az irányelv értelmében a tagállamoknak a fenti elkövetési magatartásokat akkor kell bűncselekménynek nyilvánítaniuk, amennyiben azokat *jogellenesen*, és *szándékosan* vagy *legalább súlyos gondatlanságból* követik el. Az irányelv az A. és B. mellékleteiben tételesen felsorolja azokat a jogforrásokat, amely megsértése jogellenesnek minősül, ezenkívül azonban általános jelleggel is jogellenesnek minősít minden olyan magatartást, amely a közösségi jogszabályokat alkalmazó tagállami törvényt, közigazgatási rendeletet vagy tagállami illetékes hatóság által hozott határozatot sért meg.⁶²

A tettesi cselekmény mellett a tagállamoknak büntetniük kell a felbujtóként és a bűnsegédként való elkövetést is.⁶³ A természetes személyek mellett a tagállamoknak biztosítaniuk kell a *jogi személyek*⁶⁴ *felelősségre vonhatóságát* is.⁶⁵

A tagállamok kötelesek a felsorolt bűncselekmények – akár természetes, akár jogi személy – elkövetőit *hatékony, arányos és visszatartó erejű büntetőjogi szankciókkal* sújtani. Más uniós dokumentumokkal szemben az irányelv a szankciók vonatkozásában mindössze a hatékonyság, arányosság és visszatartó erő hármas

⁶⁰ 2008/99/EK irányelv 3. cikk

⁶¹ KÓHALMI László: Az európai környezeti büntetőjog fejlődési irányai és problémái. *Rendészeti Szemle*, 2009/1. 56.

⁶² 2008/99/EK irányelv 2. cikk a) pont. Lásd: GÖRGÉNYI Ilona: A környezetvédelmi büntetőjog megújulása az új évezredben. *Miskolci Jogi Szemle*, 2011. különszám, 101.

⁶³ 2008/99/EK irányelv 3-4. cikk

⁶⁴ A 2008/99/EK irányelv 2. cikk d) pontja értelmében jogi személynek kell tekinteni bármely jogalanyt, amely az alkalmazandó nemzeti jog értelmében ilyen jogállással rendelkezik. Nem minősül ugyanakkor jogi személynek az irányelv szerint az állam vagy az államhatalmat gyakorló közjogi szervek és a nemzetközi közjogi szervezetek.

⁶⁵ 2008/99/EK irányelv 6. cikk

követelményére utal, a szankció konkrét fajtájának és mértékének meghatározását pedig a tagállamra bízta.⁶⁶

7. A környezet elleni bűncselekmények szabályozásának változása az irányelv tükrében

Az Európai Unió tagállamoknak 2010. december 26-ig kellett átültetniük a környezet büntetőjog általi védelméről szóló 2008/99/EK irányelvet a nemzeti jogrendszereikbe. A magyar jogalkotó az új irányelv szabályainak való megfelelést a – mások mellett – a Btk.-t módosító, 2011. január 1-jén hatályba lépő 2010. évi CLXI. törvénnyel biztosította. A 2010. évi Btk. módosítás miniszteri indokolása szerint az új uniós irányelv által meghatározott bűncselekmény-lista nagyrészt megegyezik a korábbi, megsemmisített kerethatározat szabályaival, ezért a magyar környezetvédelmi büntetőjogi szabályok nagy része már jelenleg is megfelel a 2008/99/EK irányelvben meghatározottaknak. Azonban az új irányelv a kerethatározathoz képest új tényállásokat tartalmaz is, ezek esetében szükséges a tényállások pontosítása, kiegészítése.

A/ A Btk. 280. §-ában szabályozott *környezetkárosítás* tényállásának elkövetési magatartásai elsősorban az *irányelv 3. cikk a), d) és i) pontjaiban* rögzített cselekményeket ölelik fel.

Az *irányelv a) pontja* az anyagok vagy ionizáló sugárzás levegőbe, talajba vagy vízbe történő kibocsátását vagy bejuttatását rendeli büntetni. A Btk. tényállása annyiban különbözik ettől, hogy az irányelv tényállásában szabályozott, az elkövetési magatartás következményeként jelentkező személyi sérülést vagy halált, a védett tárgy megrongálását, illetve a védett állat vagy növény károsodását nem a környezetkárosítás tényállásán belül, hanem a vonatkozó élet, testi épség és egészség elleni bűncselekménnyel (pl. gondatlan emberölés vagy súlyos testi sértés), vagyon elleni vagy a rendészeti bűncselekménnyel (pl. rongálás, műemlék megrongálása, kulturális javak megrongálása), illetve a természetkárosítással halmazatban történő megállapításával kell értékelni.

Az *irányelv d) pontja* a veszélyes üzem működtetését szankcionálja, amely a magyar Btk.-ban nem vonható egy tényállás alá. Ha ez a magatartás környezetkárosítást vagy annak veszélyét idézi elő, akkor a Btk. 280. §-át kell alkalmazni, amennyiben viszont személyi sérülést, halált, vagy a védett állatnak és növénynek károsodást eredményez, a vonatkozó élet, testi épség és egészség elleni bűncselekményt, illetve a természetkárosítást kell megállapítani. Az üzem rendeltetésétől függően minősülhet továbbá a cselekmény a 264/A. § szerinti nukleáris létesítmény üzemeltetésével való visszaélésnek is.⁶⁷

Az *irányelv i) pontja* az ózonkárosító anyagok gyártását, behozatalát, kivitelét, forgalomba hozatalát vagy felhasználását pönalizálja, amely kisebb szóhasználatbeli eltéréseket leszámítva teljesen megegyezik a Btk. 280. § (2)

⁶⁶ 2008/99/EK irányelv 5., 7. cikk

⁶⁷ LACZI Beáta: Környezetvédelmi büntetőjogi szabályozás Magyarországon az Európai Bíróság 2005. szeptember 13-i ítéletének fényében. *Magyar Jog*, 2006/12. 718–719.

bekezdése szerinti elkövetési magatartásokkal.⁶⁸ E fordulattal kapcsolatban ugyanakkor a 2010. évi CLXI. törvény egy jelentős módosított hozott, a tényállásból ugyanis kikerült az, hogy a bűncselekmény kizárólag a személyes használatra szolgáló mennyiséget meghaladó mértékű elkövetés esetén büntetendő. A Btk. e módosítása következtében az ózonréteget lebontó anyagokkal vagy ilyen anyagokat tartalmazó termékekkel kapcsolatos magatartások mennyiségi határtól függetlenül, minden esetben büntetendők.

B/ A *természetkárosítás* bűncselekményének Btk. 281. § (1) bekezdésében szabályozott alakzata az *irányelv f) és g) pontjával* feleltethető meg, azzal a különbséggel, hogy a Btk. az ország területére behozatalt, kivitt, és az országon való átszállítást is büntetni rendeli. Az irányelv ezenkívül – a Btk.-val ellentétben – tartalmaz egy büntethetőségi akadályt is, amely szerint nem tekinthető bűncselekménynek, ha az elkövetési magatartás az érintett fajok példányainak elhanyagolható mennyiségét érinti, és elhanyagolható hatással jár a faj védeltségi helyzetére nézve. A természetkárosítás e fordulata vonatkozásában a 2010. évi Btk. módosítás – az irányelvvvel összhangban – kibővítette az elkövetési tárgyak körét, amely így már az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok egyedeit is magában foglalta.

A természetkárosítás Btk. 281. § (2) bekezdésében szabályozott esete az *irányelv h) pontjának* feleltethető meg, amely a védett területen található élőhely jelentős mértékű károsítását szankcionálja.

C/ A Btk. 281/A. §-a szerinti *hulladékgazdálkodás rendjének megsértése* bűncselekmény az *irányelv 3. cikk b) pontja* szerinti magatartásokat öleli fel, azzal a különbséggel, hogy az irányelv által értékelt többlet joghátrányok (halál, személyi sérülés stb.) ebben az esetben sem e tényállás keretén belül, hanem az eredménynek megfelelő bűncselekmény szerint értékelendők, így a két bűncselekményt halmazatban kell megállapítani. Az elkövetési magatartások köre ugyanakkor kicsit szélesebb, mint az irányelvben.⁶⁹ Az *irányelv c) pontja* külön pontként szabályozza a nem elhanyagolható mennyiségben végzett hulladékszállítást, amely a magyar Btk. szerint – a hulladék fajtájától függően – szintén a hulladékgazdálkodás rendjének megsértése alap- vagy minősített eseteként értékelhető. A tényállást a 2010. évi Btk. módosítás nem érintette.

8. A környezet elleni bűncselekmények az új Btk.-ban

A 2013. július 1-jén hatályba lépett hatályos Btk.⁷⁰ a környezetvédelmi bűncselekményeket külön fejezetben szabályozza. A környezet és a természet elleni bűncselekmények megnevezésű XXIII. fejezet az alábbi tényállásokat

⁶⁸ Érdekeség, hogy az irányelv hivatalos magyar fordítása az ózonkárosító anyag fordulatot, az angol fogalom („ozone-depleting substances”) azonban inkább a Btk. szóhasználatával („ózonréteget lebontó anyag”) áll összhangban. Lásd: GÖRGÉNYI Ilona: A környezetvédelmi büntetőjog megújulása az új évezredben. *Miskolci Jogi Szemle*, 2011. különszám, 104.

⁶⁹ LACZI Beáta: Környezetvédelmi büntetőjogi szabályozás Magyarországon az Európai Bíróság 2005. szeptember 13-i ítéletének fényében. *Magyar Jog*, 2006/12. 720.

⁷⁰ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

tartalmazza: környezetkárosítás (241. §), természetkárosítás (242-243. §), állatkínzás (244. §), orrvadászat (245. §), orvhalászat (246. §), tiltott állatviadal szervezése (247. §), a hulladékgazdálkodás rendjének megsértése (248. §), ózonréteget lebontó anyaggal visszaélés (249. §), radioaktív anyaggal visszaélés (250. §), nukleáris létesítmény üzemeltetésével visszaélés (251. §), atomenergia alkalmazásával visszaélés (252. §).

A környezet elleni bűncselekmények vonatkozásában az új Btk. nem hozott jelentős módosításokat. A legfontosabb újítás, hogy az ózonréteget lebontó anyagokkal vagy ilyen anyagot tartalmazó termékekkel kapcsolatos elkövetés magatartások immár nem a környezetkárosítás keretében kerülnek értékelésre, hanem azokat a jogalkotó önálló tényállásként (ózonréteget lebontó anyaggal visszaélés) rendeli büntetni. Elsősorban szóhasználati pontosítást jelent továbbá, hogy a természetkárosítás tényállásában az új. Btk. nem a védett élő szervezet vagy az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- vagy állatfaj egyedei kifejezéseket, hanem – az azokkal lényegében egyenértékű – Natura 2000 terület fogalmat használja.

A XXIII. fejezet tizenegy tényállása közül az Európai Unió jogának, vagyis 2008/99/EK irányelvnek való megfelelést a környezetkárosítás, a természetkárosítás, a hulladékgazdálkodás rendjének megsértése, az ózonréteget lebontó anyaggal visszaélés, és a radioaktív anyaggal visszaélés tényállásai szolgálják. A Btk. tényállásai az irányelvben felsorolt elkövetési magatartásokkal az alábbiak szerint feleltethetők meg:

Btk. XXIII. fejezet	2008/99/EK irányelv
Btk. 241. § Környezetkárosítás	2008/99/EK irányelv 3. cikk a) és d) pont
Btk. 242-243. § Természetkárosítás	2008/99/EK irányelv 3. cikk f), g) és h) pont
Btk. 248. § A hulladékgazdálkodás rendjének megsértése	2008/99/EK irányelv 3. cikk b) és c) pont
Btk. 249. § Ózonréteget lebontó anyaggal visszaélés	2008/99/EK irányelv 3. cikk i) pont
Btk. 250. § Radioaktív anyaggal visszaélés	2008/99/EK irányelv 3. cikk e) pont

9. Záró gondolatok

Ahogy a leírtak alapján láthattuk, a környezet büntetőjogi védelme Magyarországon alapvetően 1970-es években alakult ki. Az azóta eltelt csaknem ötven évben a büntetőjogi szabályozás jelentős fejlődésen ment keresztül. E változásokban nagy szerepet játszottak a nemzetközi és európai uniós követelményeknek való megfelelési kényszer is. A környezetet károsító bűncselekmények ugyanis azon deliktumok közé tartoznak, amelyek általában nem állnak meg az országhatároknál, hanem több államot is érintenek. Az ilyen

bűncselekmények elleni sikeres fellépéshez elengedhetetlen az államok közötti nemzetközi együttműködés. Így a környezetvédelmi bűncselekmények szabályozásánál a magyar jogalkotónak figyelembe kellett venni az Európai Unió releváns jogforrásait is.

Amennyiben összehasonlítjuk az uniós jogot a magyar Btk. szabályozásával, megállapíthatjuk, hogy a magyar büntetőjog néhány kisebb eltéréstől eltekintve megfelelően átvette, sőt gyakran még szélesebb körben szankciónál környezetsértő tényállásokat, mint azt a 2008/99/EK irányelv előírja. A legfontosabb különbséget az jelenti, hogy az irányelv tényállásainak többsége csak akkor valósul meg, amennyiben az elkövetési magatartások valamely hátrányos következménnyel (halállal, súlyos személyi sérüléssel, környezet- vagy természetkárosodással) járnak, vagy ennek a veszélyét idézik elő. A magyar Btk. tényállásai ezzel szemben ilyen eredményeket nem határoznak meg, amennyiben mégis bekövetkeznek, a vonatkozó környezet vagy a természet elleni bűncselekmény és az eredmény szerinti bűncselekmény (pl. gondatlan emberölés, testi sértés, rongálás) halmazában történő megállapítására van lehetőség.

A magyar büntetőjog az irányelv többi szabályával is összhangban van. A bűncselekmények valamennyi elkövetői, a tettesek és a részesek egyaránt büntetendők, és a bűncselekmények – a természetkárosítás alapesetei és a radioaktív anyaggal visszaélés egyes elkövetési magatartásai kivételével – gondatlanságból is elkövethetők. Az irányelvben meghatározott hatékony, arányos és visszatartó erejű szankció követelménye érvényesül, valamennyi deliktum szabadságvesztéssel büntetendő, a 2001. évi CIV. törvény alapján pedig lehetőség van a jogi személyekkel szemben is büntetőjogi intézkedések alkalmazására.

Összességképpen megállapíthatjuk, hogy a magyar jogalkotó megfelelően eleget tett az uniós tagságunkból fakadó jogharmonizációs kötelezettségének, így a magyar büntetőjog alapvetően megfelel a 2008/99/EK irányelv rendelkezéseinek.
